

ВИСВІТЛЕННЯ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ПОЛЬСЬКИХ ЗМІ

У статті аналізуються висвітлення співпраці України та Європейського Союзу в польських ЗМІ. Польща є західним сусідом України, пов'язують ці країни спільна історія та традиції. Польща не раз виступала адвокатом України в ЄС. Польські ЗМІ показують позицію як польських політиків щодо України, так і інших членів ЄС. Події в Україні коментуються з точки зору польських журналістів та науковців, буває, що не є об'єктивними. Україна для Польщі є країною, що перебуває у сфері впливу Росії та ніяк не може знайти в собі сили звільнитися від цього впливу та стати повноправним членом європейської сім'ї, а не євразійської.

Ключові слова: польські ЗМІ, угода про асоціацію між Україною та ЄС, Ю. Тимошенко.

В статье анализируется представление Украины и Европейского Союза в польских СМИ. Польша является восточным соседом Украины, связывают эти страны общая история и традиции. Польша часто выступает адвокатом Украины в ЕС. Польские СМИ показывают позицию как польских политиков, так и других стран-членов ЕС. События в Украине комментируются с точки зрения польских журналистов и научных работников, что не всегда дает объективную оценку событиям в Украине. Украина есть для Польши страной, которая принадлежит к сфере влияния России, и никак не может освободиться от этого влияния, чтоб стать полноправным членом европейской семьи, а не евроазиатской.

Ключевые слова: польские СМИ, договор о ассоциации между Украиной и ЕС, Ю. Тимошенко.

This article analyzes the coverage of cooperation between Ukraine and the European Union in the Polish media. Poland is Ukraine's western neighbors, bind these countries shared history and traditions. Poland has repeatedly acted as an advocate for Ukraine. Polish media indicate position as the Polish policy towards Ukraine and other EU members. Events in Ukraine commented from the perspective of Polish journalists and scholars, is that not objective. Ukraine to Poland is a country that is in the sphere of influence of Russia and can not find the strength to break free from this influence and become a full member of the European family, not Eurasian.

Key words: Polish media, the association agreement between the EU and Ukraine, Yulia Tymoshenko.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Україна на міжнародній арені розглядається як країна, що перебуває під впливом Росії, країна, де не проводяться демократичні реформи та недотримуються прав людини. Ситуація ще більш загострилася у зв'язку з ув'язненням лідерки опозиції – Юлії Тимошенко. Україна повинна дбати про свій імідж і визначитись, яким шляхом йти – європейської демократії чи авторитарної Азії. Слова політиків та влади повинні підтверджуватись конкретними діями, а не бути просто пустими заявами. Бойкот європейських політиків і різка критика існуючої влади показали слабкість України на міжнародній арені і нездатність вийти з кризової ситуації. Коли Україна вирішиться зі своїм шляхом розвитку, то матиме підтримку або ЄС, або Росії, і не залишатиметься сама зі своїми проблемами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. У статті використані джерела з відомих та авторитетних польських ЗМІ, в яких висвітлюються стосунки України та ЄС.

Формулювання цілей статті. Насправді обрана автором проблема вимагає всебічного і глибокого наукового аналізу. Необхідно показати, як розглядається Україна в польських ЗМІ, бо ця інформація спрямовується до польського суспільства. Звідки і формулювання загальної думки про Україну та українців.

Викладення основного матеріалу. Про Україну в Польщі пишеться багато, але не стільки як, наприклад, про Російську Федерацію чи Німеччину. Переважно пишеться тоді, якщо станеться певна подія, пов'язана з її східним сусідом. Якщо раніше в польській пресі та наукових виданнях відзначалось, що Польща є адвокатом України в Євросоюзі, то зараз

можна визначити певне розчарування і втрату довіри до України. Таку ситуацію не варто пов'язувати з новим урядом та президентом Януковичем. Розчарування з'явилося після «помаранчевої революції», коли Україна не довела свої європейські аспірації на справі.

За останні кілька місяців у польських медіа пишеться про умову, асоціацію та пов'язану з нею справу Тимошенко та проведення Євро-2012. Варто зазначити, що загальнонаціональні польські ЗМІ та наукові видання мають більш-менш однакову позицію щодо стосунків України та Євросоюзу. На жаль, не завжди вона є позитивною. Україну більше критикують, аніж хвалять. Стереотипи не народжуються самі по собі, їх часто створюють ЗМІ. Якщо постійно писати негативні або критичні статті відносно певної країни, то і в суспільства складається негативне враження про цю країну. Щоб зрозуміти позицію польських ЗМІ про Україну, варто згадати передумови, що вплинули на неї.

У липні 2011 року Польща вперше за свою історію розпочала головування в Раді ЄС. У зв'язку з цією подією були проголошені досить амбітні цілі. Одним з головних завдань було підписання умови про асоціацію між Україною та ЄС. З Україною Польщу пов'язують спільні кордони, історія та схожі традиції. У польських і західних ЗМІ Варшава виступає як адвокат Києва в переговорах останнього з Брюсселем. Польща прагне стати в ЄС посередником між країнами Західної Європи та бувшими республіками Радянського Союзу, особливо з Україною. Результатом таких планів стало Східне Партнерство, яке постало у 2009 році. Ініціаторами даного європейського проекту були Польща та Швеція. Країнами-партнерами стали шість країн зі Східної Європи та Південного Кавказу – Україна, Білорусь, Молдова та Азербайджан, Вірменія, Грузія. На той час польські ЗМІ писали, що Україна прийняла черговий європейський проект без особливої ініціативи, бо він ані не натякав у майбутньому, ані не надавав членства в Європейському Союзі, якого так прагнула Україна. Важливими умовами участі для країни в Східному Партнерстві була умова про асоціацію, яка створювала зону вільної торгівлі між ЄС і країною-партнером, та лібералізація візового режиму. Головну роль у цій європейській ініціативі мала відігравати Україна, з якою ці переговори розпочались спершу.

Під час головування Польщі в Раді ЄС у Варшаві відбувся черговий саміт Східного Партнерства. Найбільша увага була прикута до Білорусі, яка бойкотувала саміт, бо не запрошено на нього президента О. Лукашенка. Україні теж закидалися переслідування опозиції (слідство над бувшою прем'єр Ю. Тимошенко та экс-міністром внутрішніх справ Ю. Луценком). Проте говорилось про підписання умови про асоціацію на черговому саміті Україна – ЄС у грудні 2011 року, якраз під кінець головування Польщі в Раді ЄС. У деяких польських ЗМІ з'являлась інформація про те, що в умові не буде запису про перспективу членства в ЄС. Це не є несподіванкою для Києва, бо представники ЄС неодноразово підкреслювали, що Східне Партнерство є формою співробітництва із сусідніми країнами, а не

шляхом до членства. Не допомогли спроби Польщі внести запис про таку перспективу для України навіть у далекому майбутньому. Франція і Німеччина категорично відмовилися підтримати цю пропозицію. Н. Саркозі й А. Меркель переконували європейських політиків, що необхідно призупинити переговори з Києвом відносно створення зони вільної торгівлі. Умову про асоціацію між Україною та ЄС не вдалось підписати під час головування Польщі в Раді ЄС, що було для Варшави досить прикрим. Польські ЗМІ з розчаруванням писали, що Польща старалась як могла допомогти Україні в зближенні з ЄС, але Україна того не оцінила. Виною в тому було ув'язнення Тимошенко, тобто переслідування опозиції.

У польських ЗМІ з'явилося багато статей, присвячених темі Тимошенко. Справа бувшої прем'єр в ЄС, як і в Польщі, вважається політичною, бо Янукович хоче позбутися конкурентки на чергових виборах до Верховної Ради України у 2012 році, а потім і виборах Президента України у 2015 році. Згідно з українським законодавством, особа, яка була засуджена, не має права брати участь у виборах [13; 12]. Яскравим прикладом того, як висвітлюються події в Україні, є відомий і популярний журнал «Нова Європа Вихід», що видається у Вроцлаві. Там публікується багато статей, присвячених Україні, видання є джерелом інформації для польських науковців та всіх, хто цікавиться СНД. Авторами можуть бути як польські, так і українські науковці й журналісти. Поляки пишуть про те, як бачать Україну зі своєї точки зору, натомість українці – пояснюють певні явища та події для зрозуміння у їх Польщі. Можна привести кілька статей на тему України, що друкувались останнім часом.

Марта Ярошевич у своїй статті «Справа Юлії Т.» аналізує політичну ситуацію на Україні. Арешт експрем'єра і слідство принесли Україні багато неприємностей та погіршення іміджу на міжнародній арені, бо противники європейської інтеграції України почали говорити, що умову про асоціацію України та Європейського Союзу потрібно відкласти на кращі часи. Такий розвиток подій був із задоволенням прийнятий у Москві, яка завжди заздрісно дивилась на розвиток стосунків України та ЄС. Росія має набагато більше інструментів впливу на Україну, ніж Євросоюз. Яскравим прикладом цьому служить підписання В. Януковичем, одразу після обрання його президентом України у 2010 році, договору про продовження оренди Чорноморського Флоту Росії до 2042 року. Це переконало Захід, що Україна залишається в залежності від Росії, важко трактувати її як самостійного гравця на міжнародній арені. Характерним також є те, що в Україні бракує реформ як господарчих, так і політичних, спад довіри суспільства до влади та опозиції. Під впливом критики з боку європейських політиків, Київ пішов на певні поступки в переговорах про зону вільної торгівлі, між іншим, в доступі українських сільськогосподарських товарів до ринку ЄС, доступ ЄС до автомобільного ринку України [5, с. 47-48].

Варто зазначити, що в польських ЗМІ Президент України Віктор Янукович досить часто подається в негативному світлі. Після так званої «помаранчевої

революції» Янукович виступав як проросійський політик, який представляє інтереси українських олігархів [5, с. 49]. Пьотр Погожельський у своїй статті «Українське люксузи» пише про матеріальний стан Януковича. Автор досить детально описує видатки та маєток Президента України і ставить риторичне питання «хто за це все платить?». Українська еліта пов'язана між собою, підтвердженням чого є те, що подаровану Кучмою дачу в Межигір'ї, його наступник Ющенко залишив Януковичу, хоча і міг призупинити процес приватизації даного об'єкта. Україна є однією з найбідніших країн в Європі. Українці щодня слухають, що потрібно заощаджувати, тому маєток Януковича та видатки на його утримання, є своєрідним ляпасом українському суспільству. Чим більш демократичне суспільство, тим скромніші видатки та резиденції президентів та представників влади в країні [6, с. 52-59].

Звинувачення Ю. Тимошенко в підписанні невідгодних для України контрактів похитнуло віру Заходу в невинність бувшої прем'єр. Опозиція на Україні є роздвібнена, бракує їй узгодженості в діях. Тимошенко є символом опозиції, досить харизматичною постаттю, але не має значної підтримки в народі [5, с. 50].

Парафування умови про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у кінці березня 2012 року було несподіваним. В ЄС було глибоке переконання в тому, що умову про асоціацію з Україною не буде підписано, якщо Тимошенко перебуватиме у в'язниці. Цей факт неодноразово подавався у ЗМІ та лунав з уст європейських політиків. Можна навіть назвати таку політику Брюсселя щодо Києва своєрідним шантажем. Була впевненість, що Україна дуже залежить від стосунків з ЄС, щоб зрезигнувати з умови про асоціацію. Проте екс-прем'єр залишається за кратками, висунуто їй чергові звинувачення, а умова була парафрована. Європейські політики, щоб не звинувачувати себе у зайвій самовпевненості, применшили цю подію. Підкреслювалось, що парафування умови нічого не значить, бо остаточне рішення за ратифікацією цього документа Верховною Радою України, Європейським Парламентом та парламентами 27 країн-членів ЄС, що може потривати навіть кілька років. Прикладом може служити ратифікація Умови про партнерство і співпрацю між Україною та ЄС, що тривала 4 роки (країн-членів ЄС було тоді вдвічі менше). Під час підписання умови про асоціацію між Україною та ЄС не була організована прес-конференція, бо це була подія низького рангу. ЄС хотів показати своє добре ставлення до України і те, що текст умови готовий. Експерти Європейської Комісії відзначили, що парафування умови є суто технічним етапом, який підтверджує автентичність тексту по закінченню переговорів і містить тільки ініціали в кінці 1200 сторінок умови, при чому 1100 сторінок – це частина умови про поглиблену торгівлю [11].

Європейські політики висловлювались на тему парафування умови про асоціацію на шпальтах газет досить стримано і критично. Причиною цьому є ув'язнення бувшої прем'єр України Юлії Тимошенко. Усі європейські ЗМІ в один голос звинуватили Київ у недотриманні прав людини, переслідуванні опозиції.

Суд над Тимошенко вважається в ЄС справою політичною, що постійно підкреслюють ЗМІ. Широкого розголосу набуло інтерв'ю Міністра Зовнішньої Політики України Костянтина Грищенка польській «Газеті Виборчій», який на закиди журналістів про Тимошенко, відповів, що ніхто ані в Москві, ані в Брюсселі не має права вказувати Києву, що він має робити, умова є вигідною для обох сторін і не є жодним подарунком ЄС для України. Критиковано міністра за таку різку відповідь і прихильність до Януковича. Дивна в даному випадку позиція польських ЗМІ, які акцентують втручання у внутрішні справи іншої країни [1, с. 13].

Складається таке враження, що вся Європа слідкує за справою Тимошенко. Фотографії, на яких Тимошенко лежить на ліжку, стомлена голодуванням і жахливими умовами у в'язниці, облетіли увесь світ. Жару у вогонь додала інформація, що Тимошенко була побита вартою з в'язниці. Під враженнями від фотографій та кількома місячними очікуваннями на звільнення Тимошенко, ЄС перейшов до активних дій. Польська преса, як і певно європейська, стомилась від постійних заміток про стан здоров'я бувшої прем'єр України, постійними вмовляннями європейськими політиками Януковича звільнити Тимошенко. Як грім серед ясного неба, пролунали заяви деяких європейських політиків та представників влади про бойкот Євро-2012 в Україні. Вслід за цим в деяких ЗМІ з'явилась інформація про те, що Україна не достойна приймати в себе відомі футбольні матчі. Можна привести кілька прикладів, як про це писали відомі польські видання.

Авторитетна польська газета «Жечпосполіта» виступила з критикою, бо Україна надіється на європейську інтеграцію, політики неодноразово оголошували про бажання України стати членом ЄС, але їх дії вказують на протилежне. У тяжкому стані Тимошенко, звинувачення падають на Президента України В. Януковича. Тимошенко не є святою, але процес суду та її ув'язнення не вказують на те, що в українське право далеко від європейських стандартів. Янукович веде себе як середньовічний феодал, який своїх ворогів знищує у в'язниці. Побиття Тимошенко може мати кілька підтекстів: або їй хочуть зробити щось погане, або керівництво в'язниці не може контролювати своїх підлеглих не бути жорстокими. Вибухи у Дніпропетровську свідчать про те, що СБУ не здатне оберегти населення від бомб, злочинні угруповання мають більше влади, ніж міліція. Тому проведення Євро-2012 в Україні є під загрозою, бо Україна не може гарантувати безпеку футбольним фанатам з інших країн [4]. Європейські політики відмовляються їхати в Україну, бо їм буде неприємно оглядати футбольні матчі, в той час, як Тимошенко сидить у в'язниці, де над нею знущаються [7]. «Газета Виборча» різко критикувала відношення української влади до Тимошенко. За словами депутата Європейського Парламенту, на очах у всього світу в українській в'язниці мордують бувшу прем'єр Тимошенко. Відповідальність за це лежить на Януковичу. ЄС і Польща хочуть допомогти Україні зблизитись з ЄС, але не це неможливо в авторитарних умовах, які панують зараз на Україні. Не варто в такій країні проводити Євро-2012 [2, с. 2].

Розпочалось своєрідне «гоніння за відьмами» в європейських медіа на Україну. Проте не всі коментарі даної ситуації були спрямовані проти України. В тій же «Жечпосполітей» була саркастична замітка про Німеччину, яка надто турбується про демократію на Україні. Українська влада є несправедливою до Тимошенко, але вона вже кілька місяців перебуває у в'язниці, а радикальні кроки почалися тільки зараз – за місяць до чемпіонату з футболу. До того ж Україна є не найгіршою країною, в якій відбувались такі значні спортивні події. Прикладом може бути хоча б Китай, в якому не тільки переслідують опозицію, а й вбивають. Німеччина просто хоче використати свої стадіони і заробити, це може бути причиною бойкоту Євро–2012 [12].

Також у газеті «Жечпосполіта» з'явилась замітка, що бойкот є своєрідним розіграшем майбутнього України. За словами депутата до Парламенту ЄС Петра Залеського, політики, які пропонують бойкотувати Україну, штовхають її в обійми Росії. Його колега Павло Коваль теж підкреслює, що побиття Тимошенко у в'язниці використовується тими європейськими політиками, які не хочуть підписання умови про асоціацію України та ЄС. Умову про асоціацію парафровано, але її ратифікація є мало реальною, бо цьому противляться Німеччина та Франція. Пояснень таких дій є кілька: фінансова криза в ЄС, співпраця з Росією. Москва за будь-яку ціну не хоче підписання цієї умови, бо бачить Україну в Митному Союзі Росії, Казахстану та Білорусі [8].

У польських медіа з'явилися офіційні заяви про позицію польського уряду в ситуації Євро–2012 та Тимошенко. Польща знову стала адвокатом України в ЄС. Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск закликав європейських політиків до об'єктивної оцінки ситуації. Витрачено надто багато часу, грошей та зусиль, щоб за місяць до чемпіонату змарнувати таку значну подію. Уряд Тимошенко свого часу теж вніс свій вклад, щоб Україна могла прийняти Євро–2012 достойно. Це повинно бути теж причиною того, щоб ця подія відбулась в Україні. Польські фанати футболу повинні поїхати до свого східного сусіда, і на це не повинні вплинути їхні політичні погляди. Не варто використовувати ситуацію Тимошенко проти проведення Євро–2012 в Україні. Польща не може вказувати українському уряду та президенту, що він має робити. Делегація Польщі також візьме участь у конференції країн Центральної Європи в Ялті [10].

Президент Польщі Броніслав Коморовський скритикував бойкот деяких європейських політиків не їхати на Євро–2012 в Україну. Подібні дії є неадекватними, бо перешкоджають Україні зблизитись з Заходом. Двічі в історії спорту оголошувався бойкот олімпійським іграм – у Москві та в Пекіні, але то було в результаті війни СРСР в Афганістані та кривавого придушення повстання тибетців. Ситуація на Україні є іншою. Євро–2012 є шансом для України показати всьому світу, що Україна прагне інтеграції з ЄС і підтримку на тому шляху з боку Польщі. Водночас польський президент підкреслив, що попереджав Януковича про можливі негативні наслідки ув'язнення Тимошенко [3].

У Польщі серед науковців поширена думка залежності України від Росії. Відомий польський науковець Анджей Шептицький (досліджує процеси трансформації в СНД, написав багато статей про Україну в поважних польських журналах), у своїй статті «Чи Україна є державою постколоніальною?» стверджує, що Україна має багато рис постколоніальної країни. Українська еліта завжди буде прихильною до Росії та намагатиметься співпрацювати з нею, бо того очікує більшість виборців, кооперація з Росією приносить вигоду Україні та олігархам, дві країни пов'язує спільна історія та традиції. Росія є найважливішим торговим партнером України. Російською мовою користується третина українського суспільства, а українська мова вважається мовою нижчих прошарків суспільства. Автор статті відзначає той факт, що в Україні більшість науково-популярних книг видається російською мовою (60 % книг, які купувались українцями були російськомовні, натомість тільки 38 % україномовні). Сильну позицію на Україні займають російські медіа. Українська культура має гібридний характер і знаходиться під впливом Росії, що є результатом тривалої приналежності до Російської/Радянської імперії. До 2004 року західні країни розглядали Україну як країну, що належить до сфери впливу Російської Федерації, що залежна від неї в сферах політичній, культурній та енергетичній. Україна не могла визначити свою концепцію стосунків з Заходом, тому Захід у стосунках з Україною завжди орієнтувався на Росію. Після помаранчевої революції Європейський Союз змінив своє ставлення до України, проте дискримінаційні виступи Росії, відсутність реформ і політична криза призвели до погіршення іміджу України на міжнародній арені і знову ж почали її розглядати «залежною від Росії». Україна за якийсь час має шанс визволитись від впливу Росії. Сценарій швидких політичних та економічних реформ, інтеграція із західними структурами, які відбулися в Центрально-Східній Європі, навряд чи повториться на Україні. ЄС у своїй політиці щодо України повинен враховувати специфіку залежності цієї країни від Росії. ЄС не варто зосереджуватись виключно на зміцненні демократії, будові правової держави та ринкової економіки, а спочатку допомогти Україні створити сучасну національну країну на прикладі країн Центральної Європи і відкрито говорити про труднощі російсько-українських відносин. Інакше політика ЄС та Польщі не принесе бажаних результатів [9, с. 5-28].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Україна в польських ЗМІ показується як країна, де панує авторитаризм, порушуються права людини, залежна від Російської Федерації та не здатна вибрати свій шлях розвитку. Країна, якій потрібно допомагати будувати свою демократію. «Олії у вогонь» підлила справа Юлії Тимошенко, ця тема набула широкого розголосу не тільки в польських, а й у західних ЗМІ. Ситуація з буюшою прем'єр показала слабкість позицій України на міжнародній арені, не здатність захистити себе. Україна не є настільки сильною, щоб не потребувати підтримки ззовні. У цьому випадку вона залишилась сама і повинна довести іншим країнам, що здатна вийти з кризової ситуації, бо інакше не поліпшить свій візерунок і залишиться

країною третього світу, а не країною, що прагне розвиватись і стати повно-правним членом Європи, а не належати там тільки географічно. Україна не завжди дотримувалась демократичних засад у своїх діях, але це не є країна, де вбивають представників опозиції чи криваво придушують повстання. Проте в європейських, як і у польських ЗМІ, Президент України показується як якийсь жорстокий політик, що ні перед чим не зупиниться у своїх діях, що готовий заради свого панування йти на конфлікт зі світом. Європейські ЗМІ критикують дії уряду України та прогнозують погіршення стосунків із Заходом.

Досить прикро читати про бойкот деякими європейськими політиками Євро-2012, до якого так готувалась Україна. Відмова від участі це не ляпас Президента України, а всьому українському суспільству. Погіршення іміджу країни на світовій арені призводить до створення стереотипів та приниження самого народу. Власне, щось подібне спостерігається і зараз. Польща чи не єдина підтримує Україну в бойкоті, організованому європейськими політиками. Євро-2012 готували дві країни, тому буде досить прикро, якщо в Україні не відбудеться така значна подія в спорті, не використається шанс проявити себе в кращому світлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bielecki T. Ukraina zrobiła mały krok do Unii. / T. Bielecki // Gazeta Wyborcza. – 2012. – № 77. – S. 13.
2. Czech M. Europa nie może przymknąć oczu na Tymoszenko. / M. Czech // Gazeta Wyborcza. – 2012. – № 89. – S. 2.
3. Komorowski: chcą nam popsuć święto [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rp.pl/artykul/55270,869268.html.
4. Kościński P., Dokąd zmierza Ukraina? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rp.pl/artykul/867294.html.
5. Jaroszewicz M. Sprawa Julii T. / M. Jaroszewicz // Nowa Europa Wschodnia. – 2011. – № 6. – S. 47-50.
6. Pogorzelski P. Ukraińskie luksusy / P. Pogorzelski // Nowa Europa Wschodnia. – 2011. – № 6. – S. 52-69.
7. Przybylski J., Baranowska K., Czy Ukraina strzeliła Euro-2012 samobójczego gola?. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rp.pl/artykul/55270,868028.html.
8. Serwetniuk T., Kosiński P. Tymoszenko? To tylko pretekst. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rp.pl/artykul/55270,869608.html.
9. Szeptycki A. Ukraina jako państwo postkolonialne? / A. Szeptycki // Sprawy Międzynarodowe. – 2011. – № 1. – S. 5-28.
10. Tusk: nie rowalajmy mistrzostw [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rp.pl/artykul/869105,869486.html.
11. Umowa stowarzyszeniowa UE – Ukraina – parafowana. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.tvpparlament.pl/aktualnosti/umowa-stowarzyszeniowa-ueukraina-parafowana/6909473.
12. Waniek R. Euro 2012, mistrzostwa krótkiej pamięci [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rp.pl/artykul/9158,868826.html.
13. Wojciechowski M. Przeciąganie Ukrainy między Unią a Rosją. / M. Wojciechowski // Gazeta Wyborcza. – 2011. – № 227. – S. 12.

Рецензенти: **Шевчук О. В.**, д.політ.н., професор;
Палагнюк Ю. В., к.політ.н., доцент.

© Сидун С. В., 2012

Дата надходження статті до редколегії 21.04.2012 р.

СИДУН Світлана Вікторівна – магістр економіки, докторант III курсу факультету політичних наук та журналістики Університету імені Адама Міцкевича, м. Познань, Польща.

Коло наукових інтересів: політичні процеси в Україні, відносини між Україною та Європейським Союзом.